

Huvudsakligen Ola Lovéns uppgifter, men även ett och annat av hans broder Erik Mårtensson.

"De dyrkade sol och måne här i Edenryd så sent som på 1840-talet. Den natten när det första nyet var på året skulle de falla på knä och be en bön. Det var 'nok' en lämning från bronsåldersreligionen. Då dyrkades ju sol och måne. De skulle upp och 'hälsa Nykung', sade de. Det talte min mormor om. Det var en lång ramsa de skulle säga:

"Välkommen Nykung med korn och med böste
och med gott fo'r och höste ..."

Det var en hel del till, men det kommer jag inte ihåg. Alla skulle ut den natten, barnen med så snart de var så stora att de kunde begripa något. Och så skulle de ta en psalmbok och slå upp den på tre ställen, och sen skulle de lära sig de psalmerna som kom upp utantill. Och på den tiden var psalmerna långa, 20 verser ibland. Så det var en blandning av både hedendom och kristendom. Hon var född 1810, som berättade det där. Sådan dyrkan av månen förekom på fler ställen här i trakten.

Och de begravde levande människor förr här. När det var någon rik man som dött, så tog de och begravde någon fattig

människa levande bredvid den rike i graven för att han skulle ha någon som kunde tjäna honom. Det var på bronsåldern. Men det påstås, att de har murat in levande människor, när de byggde kyrkorna också. När kyrkan var färdig, så gjorde de så att de som byggt kyrkan gick ut på vägen och tog första människa de mötte och begravde. Det brukade ske under altaret. När de byggde om den här kyrkan på 1850-talet, så fann de liksom en liten grotta, för liten för att vara en källare, och där har de antagligen begravt någon levande. Det skulle ha varit under det ställe, där altaret förut stod. I Sölvesborgs kyrka har de också en hålighet under altaret, som de inte kan förklara vad den använts till.

(Erik Mårtensson:) På några ställen tog de en häst och murade in i kyrkan. Den kallades för kyrkogrimen. Jag kommer inte ihåg någon särskild plats, där de gjort så.

Tornet i Ivetofta kyrka byggdes så, att folket kunde söka sig dit, när det kom fiender. Det var när rätten satt i spjutstångs ände och de inte tog någon hänsyn. Trappan i tornet är sådan, att ingen kan tränga sig förbi någon som står ovanför. Det var för att de skulle kunna försvara sig med spjut om någon kom.

Vid Branthalla har det varit järnåldersgravar. Det finns några cirkelrunda ringar av stenar där. De syns ungefär mitt på berget. De är c:a 3 meter i diameter. På denna sidan är det några tjocka stenar, liksom ett röse, det kallas för Tykes rör. Men det har aldrig blivit undersökt någon gång. Det var höga kanter runt om där från början. Men så fick de en stenkross i Grödbby, som drogs av en fotogenmotor, och då tog de en mängd sten från Branthalla. Det var en kusin till mig, Ola Svensson, som hade den där krossen. Han har väl kört kundratals lass med sten till järnvägen. Det skulle vara till en stengårdsgård, som skulle stänga för järnvägen. Han hade någon man till hjälp. De tyckte det var drygt att bryta upp stenen från åkern, så de tog den där vid Branthalla. Där låg den ju alldeles intill vägkanten.

Det syntes ingen skillnad på det och på andra stenar där. Och man kan ändå se diametern, om man är intresserad. Det har varit ett stort gravfält, åt det håll där skjutbanan ligger. Det har säkert varit en offerplats för årtusenden sedan. Det finns en gryta, en sådan där som kunde formas i berget, på ena sidan, och där har det troligen varit någon offerplats på den tiden.

Folk var mörkrädda för att gå förbi där, de tyckte de såg spöken där ibland. Det var någon som påstod sig ha sett en gubbe, som inte hade något huvud, men det är ju inte gott att kontrollera. Här finns ju andeväsen, fastän vi inte kan se dem med vanliga ögon. Sen kan man kalla det spöken eller naturandar eller vad som helst.

Det var något de kallte för Goenisse förr. Om det var en gård, där det gick folket väl i handom och de tjänte gott, så sade man, att goenissen hade hjälpt dem. Vättar har de också trott på. Sådana där förstenade lämningar efter bläckfiskar kallade de för vätteljus. De kunde inte förklara dem på annat sätt. Det var liksom när de hittade de första stenyxorna i jorden, då kunde de inte föreställa sig att det var några människor som hade haft dem till redskap, utan de trodde att det var en åskvigg, som hade slagit ner."

ACC. N:R M.11268 :5

"Jag har varit i 35 år vid bruket, men nu har jag inte varit där sen 1940, då jag blev pensionerad. Jag var förrådsförvaltare. De två första åren hjälpte jag till med allt sorts arbete utekring, var med och grävde hamnen och fördjupade den. Men sen 1907 har jag varit i förrådet. De första åren var ju inte så stor rörelse där förstås, men sen lämnade vi ut varor för stora summor."

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
